

Een bindend, dringend studie-advies is simpelweg een besluit. Of toch maar gewoon een vriendelijk studie-verzoek?

Inleiding

Een aspect van de invoering van de Ad als opleiding is het komen tot een nieuwe, eigen regeling voor het geven van een advies aan studenten over het voortzetten van hun studie aan het eind van het eerste inschrijvingsjaar. Of hebben we het dan over het BSA, het negatief bindend studieadvies of bedoelen we daarmee allemaal hetzelfde?

Vooraf het begrip BSA wordt gebruikt. Het is alleen maar bindend als het een negatief gevolg heeft nl. het moeten vertrekken. Wat is een positief BSA waard? Moet je dan doen wat ze zeggen dat het beste is?

Opmerkelijk is het natuurlijk dat iemand die het minimum haalt van de studiepunten en aan de andere eisen voldoet, gewoon helemaal geen advies krijgt – laat staan bindend. Of zijn er wel voorbeelden van te geven? Het zou eigenlijk best kunnen dat een student toch te horen krijgt dat het beter is om te stoppen of iets anders te gaan doen.

Bij een situatie waarin de Ad- en de Bacheloropleiding een gelijk(waardig) eerste jaar hebben, ligt het voor de hand om een advies over de voortzetting mee te geven. Vraag is dan wel of er voor beide opleidingen gelijke normen zijn, en als dat niet het geval is, hoe daarmee om te gaan...

Hoe zit het met een positief studieadvies, aanvullend op het hebben voldaan aan de norm? Het kan best met een aanmoediging: 'Vooraf doorgaan!'. Of wekt een dergelijke aanvulling zoveel verwachtingen dat bij eventuele tegenslagen in jaar 2 een dergelijk PSA wordt gebruikt bij eventuele hardheidsclausules? We horen het graag.

Aanleiding: dringend negatief naast onvermijdbaar negatief

In dit nummer lopen we een aantal aspecten van het 'studie-advies' na. Een van de aanleidingen, naast de discussie over het inzetten ervan voor de Ad als opleiding, is het volgende bericht dat in de pers verscheen:

De eis dat studenten in hun eerste studiejaar aan de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR) alle studiepunten moeten halen is in strijd met de wet, stelt het Landelijk Studenten Rechtsbureau. Studenten die niet de benodigde punten halen worden van de opleiding afgestuurd met een negatief bindend studieadvies. Het LSR is een juridische procedure bij de hoogste onderwijsrechter begonnen tegen de universiteit om duidelijkheid te krijgen over of deze maatregel wel of niet mag.

Maar zeker zo interessant was het bericht over de Hogeschool Utrecht:

Het college van bestuur van de HU wil een minder streng studieadvies introduceren, naast het bindend studieadvies. Opleidingen van de HU krijgen dan de mogelijkheid tot een 'dringend' studieadvies: studenten kunnen een negatief advies naast zich neerleggen en doorgaan met de studie. De optie van het dringend advies staat in de Onderwijs- en Examenregeling 2018-2019, die het college van bestuur aan de Hogeschoolraad (HSR) heeft gestuurd. De raad moet de OER nog goedkeuren. Als ze dat doet, kan de versoepeling van het studieadvies in september 2018 ingaan.

De HU hanteert net als de meeste andere hogescholen en universiteiten het zogenaamd bindend studieadvies. Studenten die aan het einde van het eerste jaar minder dan een bepaald aantal studiepunten hebben behaald, krijgen een negatief advies en zij moeten dan stoppen met de opleiding. Uitzonderingen zijn mogelijk vanwege persoonlijke omstandigheden zoals ziekte.

Als we het echt goed begrijpen, krijgt iemand die niet aan een bepaalde norm voldoet (en dus niet 'indirect' een positief advies verdient) een studieadvies dat niet of wel kan worden genegeerd. Een 'negatief studieadvies (er is geen plaats meer voor jou alhier)' is bindend, een 'dringend studieadvies (om iets anders te gaan doen, maar niet binnen deze opleiding) houdt in dat de student zelf het risico mag inschatten en kan besluiten om toch door te gaan.

Dat betekent dat de student het jaar daarna scherp in de gaten wordt gehouden, en ook kan worden aangesproken op de zelfgekozen consequenties. Maar in dit geval kan de betrokkene altijd blijven studeren, ook als na twee jaar het eerste leerjaar niet is afgerond. De wet biedt dan alleen nog maar de opening om daarover niet-dwingende adviezen uit te brengen.

Aspecten

Eerst pakken we de wet erbij, in het algemeen, Daarna leggen we kort de Ad-opleiding op de snijtafel om specifiek een paar aspecten te ontleiden. Ook komen we nog met een aanbeveling. In de kaders staan cursief de passages uit de wet voor het hoger onderwijs (bewerkt door ons, om alle details niet te hoeven weergeven). Vervolgens geven we ons commentaar.

Het instellingsbestuur brengt aan iedere student uiterlijk aan het einde van diens eerste jaar van inschrijving voor de propedeutische fase (of de eerste 60 punten) advies uit over de voortzetting van zijn studie binnen of buiten de opleiding.

Even vooraf: Er staat 'advies'. Wat zoeken op internet levert op: 'wat je tegen iemand zegt om te helpen', 'mening, raadgeving', enz. Daar zit wel iets van een oordeel bij, maar het is aan de ontvanger van het advies om er wat mee te doen – anders is het gewoon een opdracht, een order of zoiets. Het is derhalve een uitkomst van een begeleidingstraject, vandaar ook dat halverwege het studiejaar al een signaal moet worden afgegeven.

Er dient dus altijd een advies te worden verstrekt: positief, neutraal, dringend, genuanceerd...¹. Maar het gaat natuurlijk om de consequenties. De student heeft het recht op een advies dan wel dat hij zeker weet dat er een oordeel wordt geveld. Hier staat niet dat er een specifieke norm door de hogeschool (breed dan wel door een opleiding zelf) moet worden gehanteerd, met een kritische ondergrens qua punten en gelet op andere zaken die kunnen meespelen.

Uiteraard moet een advies ergens op zijn gebaseerd, gerelateerd aan het doel van het advies. In de loop der tijd heeft de opleiding zicht gekregen op de kritische succesfactoren als het gaat om het verder studeren². In lid 3 van het betreffende artikel staat: '*... doordat zijn studieresultaten niet voldoen aan de vereisten die het bestuur daaromtrent heeft vastgesteld*'. Dat laat veel ruimte voor interpretatie, en dan is het misschien wel logisch dat een eis van 'alle studiepunten hebben behaald' geen ruimte meer biedt voor discussies over doelgroepen en varianten, en dat daarom maar is gekozen voor het in beroep gaan tegen deze eis. Dat daarbij om een onderbouwing zal worden gevraagd, op basis van ervaringen, statistieken en andere signaleringen met de hantering van een dergelijk eis, lijkt is ook logisch.

Onverminderd wat dit betreft kan het instellingsbestuur het advies aan de student uitbrengen zolang deze het propedeutisch examen niet met goed gevolg heeft afgelegd.

Het gaat in dit geval nadrukkelijk om een advies zoals al eerder benadrukt. Er staat 'het' advies, te geven aan het eind van het eerste inschrijvingsjaar, maar het mag ook nog een aantal keren gedurende het tweede jaar als het P-examen nog niet is binnengehaald. De aard van deze adviezen mag verschillen, dus beter is het om over 'een' advies te spreken om de dynamiek en de rol ervan te benadrukken.

¹ Overigens ontbreekt nog steeds 'aan' in deze zin, bij 'brengt (aan) iedere student'. In lid 2 staat het wel juist.

² Het is in dit kader bijzonder dat een hogeschool kan vaststellen dat er voor alle opleidingen en ook nog eens voor alle varianten, eenzelfde norm kan worden gehanteerd. De ene opleiding is de andere niet en de ene groep studenten is niet te vergelijken met de andere.

Aan een advies als bedoeld in het eerste of tweede lid kan het instellingsbestuur ten aanzien van opleidingen die daartoe door het instellingsbestuur zijn aangewezen, binnen het in het tweede lid bedoelde tijdvak, doch niet eerder dan tegen het einde van het eerste jaar van inschrijving, een afwijzing verbinden. Deze afwijzing kan slechts worden gegeven, indien de student naar het oordeel van het instellingsbestuur, met inachtneming van zijn persoonlijke omstandigheden, niet geschikt moet worden geacht voor de opleiding, doordat zijn studieresultaten niet voldoen aan de vereisten die het bestuur daaromtrent heeft vastgesteld. Het instellingsbestuur kan aan de afwijzing een termijn verbinden.

Het is absoluut van belang te onderkennen dat er sprake is van een actie met twee componenten nl. het geven van een advies én het besluit dat de student niet meer verder mag studeren³. Het advies kan worden genegeerd maar de afwijzing niet. Het advies is dus de basis voor het besluit. In het spraakgebruik worden de twee acties aan elkaar gekoppeld door te spreken van een 'bindend studieadvies', een BSA – of van een 'negatief studieadvies' resp. negatief bindend studieadvies'. Logisch maar niet correct als het gaat om het taalgebruik⁴.

Het ligt daarom voor de hand om ook naar de student duidelijk te zijn. Het advies dient helder te worden geformuleerd, waarbij de conclusie van de kant van de opleiding is dat het niet verstandig is om verder te gaan. Om te voorkomen dat de student té eigenwijs is, wordt het besluit genomen om de verdere studie te blokkeren.

Het voorstel is om in het vervolg over een '*besluit*' te spreken en daaraan de blokkade te koppelen.

Advies: waarom?

Het hoort eigenlijk thuis aan het begin van de beschouwing, maar waarom wil de overheid nu eigenlijk dat er een advies wordt gegeven? Er zijn drie partijen die hierbij betrokken zijn en er een bepaald belang bij hebben:

- De overheid wil de student tegen zichzelf beschermen, mede gelet op de doelstellingen van de propedeutische fase: oriëntatie, verwijzing en selectie. Als iemand dat niet kan, met een 'verkeerd' zelfbeeld en de neiging heeft om te lang op kosten van de overheid 'student' te willen blijven, beslist de hogeschool als 'gemandateerde' van de overheid over het lot van de persoon.
- De hogeschool wil voorkomen dat studenten teleurgesteld blijven hangen, niet komen voor bepaalde eenheden en op een gegeven moment langstudeerders worden (geen inkomsten naast het collegegeld, wel veel uitgaven). Ondanks het feit dat de eerste vier jaren van het verblijf gewoon geld opleveren, is een grote groep vertrapten niet handig, ook niet als het gaat om de accreditatie.
- De student zelf (en de 'financiers' zoals het thuisfront) die met de actuele uitgaven en het opbouwen van een schuld zit. Kennelijk is het gerechtvaardigd om niet te vertrouwen op het eigen oordeel van de betrokkene in geldelijke zin, voor het heden en de toekomst. Daarbij komt dat het grootste deel van de kosten wordt betaald door de overheid, dus 'de bevolking'. Als de gehele studie voor rekening zou komen van de student, zoals in de VS en Engeland en bij de private instellingen, kan alles gerust aan het individu worden overgelaten⁵...

Het advies kan vallen onder 'overheidsbemoedigen'. Het is echter lastig om een evenwichtige regeling in elkaar te zetten waarin alle partijen zich kunnen vinden. Het zwaartepunt ligt nu bij de hogeschool, met de taak 'het advies' weloverwogen te formuleren.

Men kiest daarom vrijwel altijd voor een norm (basisoordeel) die terugvalt op een aantal studiepunten. Het zou subtieler kunnen, met het moeten behalen van bepaalde kernvakken of met

³ In de tekst staat dat het gaat om de geschiktheid voor de opleiding. Bedoeld wordt echter de geschiktheid voor het 'voortzetten' van de opleiding. Er is al in een eerder stadium, voorafgaande aan de studie, voldaan aan de vooropleidingseisen en aanvullende eisen (waarin ook al ervaringen met studenten en hun slaagkans zijn verwerkt). Ook is er aan een studiecheck of andere activiteiten deelgenomen.

⁴ Is er ook een positief bindend studieadvies? Jazeker, als je het zo zou kunnen noemen als het advies inhoudt dat de student wel mag doorgaan naar de hoofdfase maar niet met elke afstudeerrichting. Het is dan een 'selectief' advies.

⁵ We nemen aan dat er een correlatie bestaat tussen het gaan studeren en de kosten i.c. het moeten betalen van instellingscollegegeld.

assessments ten aanzien van de relevante competenties om een beginnend beroepsbeoefenaar te zijn. Maar daarvoor is een veel gevoeliger studentvolgsysteem nodig, met een aantal aanvullende beoordelingen.

Ook lijkt het niet zo te zijn dat hogescholen van elkaar leren, bijvoorbeeld als het om gelijk(waardig)e opleidingen gaat – zeker als ze zich richten op eenzelfde deel van het werkveld. Overigens wordt dit interessant als er steeds meer met brede opleidingen wordt gewerkt⁶.

Hoe nu met de Ad-opleiding?

Hier een aantal aanvullende zaken die kunnen worden gekoppeld aan de Ad-opleiding.

- De Ad-opleiding kan een eigen norm en onderbouwing voor het advies kiezen, ook als er een Bacheloropleiding is met een duidelijke verwantschap.
- Er kan worden besloten om twee verwante Ad- en Bacheloropleidingen een gemeenschappelijk eerste jaar te geven. Men zal vervolgens moeten besluiten hoe om te gaan met het advies, eventueel met voorwaarden over de voorzetting in beide leerlijnen. Hierbij speelt ook de volgende passage uit de wet mee: *Het instellingsbestuur kan de afwijzing uitstrekken tot opleidingen die met de desbetreffende opleiding het propedeutisch examen gemeen hebben. Het instellingsbestuur kan van de bevoegdheid krachtens dit lid slechts gebruikmaken, indien het in de propedeutische fase van de desbetreffende opleiding zorgt voor zodanige voorzieningen dat de mogelijkheden voor goede studievoortgang zijn gewaarborgd.*
- Het kan zijn dat een bachelorstudent te maken krijgt met een besluit dat hij niet meer verder mag gaan, en vervolgens kiest voor de Ad-opleiding die daarmee min of meer verwant is. Wordt er in de afwijzing opgenomen dat hij op termijn mag terugkeren met een Ad-diploma op zak? Dat kan, als gebruik wordt gemaakt van het opnemen van een termijn voor de blokkade of van de volgende passage uit de wet: *... de betrokkene op een later tijdstip verzoekt om te worden ingeschreven voor de desbetreffende opleiding en daarbij ten genoegen van het instellingsbestuur aannemelijk maakt dat hij die opleiding met vrucht zal kunnen volgen.* Is het hebben van de Ad-graad voldoende om de kans op succes aannemelijk te maken? Overigens hebben we het hier over interne regelingen, niet als de Ad en de Bachelor bij verschillende instellingen worden gedaan.

Gedelijk en redelijk

Met de invoering van de Ad als opleiding kun je best een extra reden toevoegen aan het geven van een advies, met meer kracht dan alleen maar 'kijk maar wat je ermee doet'. Het 'dringend' advies van de HU zou kunnen passen bij iemand die vertraging oploopt in het eerste jaar. De student moet zich realiseren dat er vier jaren bekostiging in de rugzak zitten en ook een beperkte voorziening voor hemzelf. Binnen de bacheloropleiding lijkt het evenwel normaal te zijn, uitlopen met een of veel meer jaren, ook al omdat er dan gewoon alvast met een baan wordt begonnen.

Na een Ad-geschiedenis van drie of meer jaren, is de start bij een bacheloropleiding niet lekker, ook niet voor de hogeschool. Dit kan zeker worden meegenomen in de adviezen aan de student, vanaf het eerste semester.

Voorstel

Een Ad-student krijgt geen propedeusediploma meer omdat 'de Ad maar twee jaar is en de doelstellingen van het eerste jaar minder relevant zijn'. Maar de instelling mag wel op basis van het eerste leerjaar een oordeel vellen en een negatief besluit nemen. Ons voorstel is om de rechten en plichten gelijk te trekken en het kunnen uitbrengen van een advies in combinatie met een negatief besluit pas mogelijk te maken aan het eind van het tweede (aaneengesloten) studiejaar. Er kan dan ook een advies over de voortzetting aan worden gekoppeld: gaan werken of direct het resterend programma voor de Bachelor gaan volgen, inclusief een bepaalde variant. Idee...?

⁶ Hier duikt eigenlijk het 'positief bindend studieadvies' op. De nieuwe brede opleidingen dienen te zijn opgebouwd uit de oude 'smalle' opleidingen, om een complete nieuwe accreditatie te omzeilen. Maar in de brede propedeuse kan het een gedifferentieerd advies opleveren, met een restrictie: wel bepaalde oude richtingen, andere niet. Er zal nog moeten worden uitgezocht wat de wettelijke status ervan is – zoals: alleen als je de propedeuse helemaal hebt afgerond of dat dit al kan als aan de norm van het advies is voldaan. Of dat het ook kan zonder daaraan te hebben voldaan, met een aantal aanvullende voorwaarden. Maar er moet zeker over worden gesproken.